

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-83.1-19>

УДК 378.018.43:811.111

Крутин О.З., Андріянова Г.І.,

Скора Н.А., Кудлай О.І.

Національний аерокосмічний університет імені М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДИСТАНЦІЙНОГО ТЕСТУВАННЯ РІВНЯ ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Анотація. Стаття присвячена проблемі впровадження системи Moodle у процес самостійного вивчення студентами іноземної мови. Аналізуються останні дослідження новітніх методів навчання іноземною мовою комунікативної компетенції у різних видах мовленнєвої діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Розглядаються особливості платформи дистанційного навчання Moodle, досліджуються й описуються її інтерактивні елементи. Автори представляють розробку елемента дистанційного курсу навчання англійської мови та тестування рівня володіння мовою в Національному аерокосмічному університеті імені М. Є. Жуковського «ХАІ». Досліджуються особливості реалізації інструментарію дистанційного тестування рівня володіння англійською мовою. Описуються способи тестування, які досить швидко і якісно дозволяють оцінити рівень засвоєння отриманої інформації, а також допомагають виявити питання, які потребують додаткового розгляду та повторного вивчення інформації.

Ключові слова: дистанційне навчання, іноземні мови, система Moodle, тестування, самостійне навчання.

Krutin Olexandr, Andriyanova Galina,

Skora Natalia, Kudlai Olha

M.Ye. Zhukovsky National Aerospace University
“Kharkiv Aviation Institute”

EXPERIENCE OF IMPLEMENTATION OF DISTANCE LEARNING FOR THE ORGANIZATION OF STUDENTS' INDIVIDUAL WORK AND THE PECULIARITIES OF DISTANCE TESTING THE LEVEL OF THE FOREIGN LANGUAGE PROFICIENCY IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Summary. The article is devoted to the problem of the introduction of the Moodle system into the process of self-learning students a foreign language. The Regulations on the Organization of the Educational Process and the Law of Education “On the National Program of Informatization” are considered. The essence of the concept of “information and communication technologies of learning”, in particular, “distance learning technologies”, is revealed. Recent researches of the newest methods of teaching foreign language communicative competence in different types of speech activity using information and communication technologies are analyzed. The peculiarities of the Moodle distance learning platform are examined, its interactive elements are explored and described. The features of distant learning as a form of independent students' work in the English language of professional orientation are investigated. Requirements for the development of an effective distance learning course in the English language of professional orientation. The authors present the development of an element of the distance learning course in the English language and testing the level of language proficiency at M.Ye. Zhukovsky National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”. Another element of distance learning, which is aimed at students' mastering the terminology and improving the process of forming an active professional vocabulary – an explanatory remote vocabulary trainer, which contains not only terms but also the most common abbreviations, proper names is considered. The peculiarities of the implementation of the English language proficiency testing tool are investigated. Testing methods that quite quickly and qualitatively allow to assess the level of assimilation of information received, as well as help to identify issues that need further consideration and reexamination of information are described. The described methods of testing allow to estimate quickly and qualitatively a level of assimilation of the received information, and also help to reveal the questions which need additional consideration and repeated studying of the information.

Keywords: distance learning, foreign languages, Moodle system, testing, self-learning.

Постановка проблеми. Останніми роками навчальні заклади різних країн звернули увагу на те, що існує можливість використання комп'ютерних комунікативних технологій для навчання на відстані, у тому числі іноземних мов. Все більшої популярності набуває дистанційна освіта – зручний та доступний спосіб інтерактивної взаємодії учасників навчального процесу. Трансформується роль викладача в навчальному процесі: поступово втрачає актуальність функція виклада-

ча як основного джерела інформації, він перетворюється на організатора, консультанта, керівника та експерта самостійної роботи студентів. Навчальне навантаження студента з дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» охоплює практичні заняття та самостійну роботу студентів. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, їх поглиблення, набуття й удосконалення практичних навичок і вмінь щодо відповідної спеціальності.

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу, індивідуальна робота студентів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми, зокрема, підручниками, навчальними та методичними посібниками, електронно-обчислювальною технікою тощо [10]. Самостійна робота студентів з кожної дисципліни навчального плану повинна забезпечити: системність знань та засобів навчання; володіння розумовими процесами; мобільність і критичність мислення; володіння засобами обробки інформації; здатність до творчої праці.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Використання інформаційних технологій може забезпечити усі зазначені вимоги до організації самостійної роботи студентів, а також слугувати зручним інструментом контролю з боку викладача та самоконтролю студентів під час вивчення іноземної мови професійного спрямування.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та практично дослідити особливості дистанційного навчання як форми самостійної роботи студентів з англійської мови професійного спрямування й особливості реалізації інструментарію дистанційного тестування рівня володіння англійською мовою в Національному аерокосмічному університеті імені М.Є. Жуковського «ХАІ».

Для досягнення поставленої мети нами визначено такі завдання:

- розкрити сутність поняття «інформаційно-комунікаційні технології навчання (ІКТ)», зокрема, «дистанційні технології навчання» (ДТ);

- розглянути особливості платформи дистанційного навчання Moodle, дослідити й описати її інтерактивні елементи;

- проаналізувати дистанційний курс на платформі Moodle, який використовується у якості самостійної роботи студентів;

- дослідити особливості реалізації інструментарію дистанційного тестування рівня володіння англійською мовою в Національному аерокосмічному університеті імені М.Є. Жуковського «ХАІ».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній лінгводидактиці проблему ІКТ досліджують П.Г. Асоянц, Т.М. Каменева, І.Т. Коваль, Н.В. Майер, О.С. Синькоп, В.В. Стрілець та інші. Розробляються і впроваджуються у навчальний процес новітні методи навчання іншомовної комунікативної компетенції у різних видах мовленнєвої діяльності з використанням ІКТ. Інформаційно-комунікаційні технології, зокрема, дистанційні технології інтегруються у навчальний процес для організації самостійної навчальної діяльності студентів у позааудиторних умовах. Проблема дистанційного навчання досліджується у роботах О.О. Андреева, М.Г. Мур, К.Ю. Кожухова, Є.С. Полат, С.П. Кудрявцевої, Н.В. Майер, А.В. Хуторського та інших. Згідно К.Ю. Кожухова, дистанційні технології навчання дозволяють реалізувати цілеспрямоване та методично організоване керівництво навчальною та пізнавальною діяльністю студентів і базується на використанні широкого спектру інформаційних та комунікаційних технологій [7, с. 11].

Виклад основного матеріалу. Використання засобів інформаційно-комунікаційних техно-

логій (ІКТ) відкриває широкі перспективи у викладанні іноземних мов. У законі освіти «Про національну програму інформатизації» інформаційні технології визначаються як «цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів із використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування» [4].

Фахова необхідність дала поштовх викладачам ВНЗ до власних розробок навчально-методичного матеріалу з використанням ІКТ, що відповідає змісту та задачам програми з іноземної мови для професійного спілкування.

Платформа дистанційного навчання Moodle.

Навчальна платформа Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) вирізняється адаптивністю (Moodle містить засоби, які постійно розвиваються без перебудови системи, та методи, які забезпечують індивідуалізацію навчання); довгостроковістю (навчальна платформа відповідає вимогам щодо інформаційних технологій в освіті й надає можливість вносити зміни до дистанційних курсів без репрограмування); доступністю (є можливість працювати дистанційно незалежно від місця та часу, головною умовою є підключення до мережі Інтернет); економністю (це безкоштовний, відкритий ресурс) [5, с. 238].

Ефективний дистанційний курс з англійської мови професійного спрямування має відповідати таким вимогам: мати чітку структуру; сприяти розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності студентів; містити фахові тексти; відповідати професійним потребам студентів; бути узгодженим з навчальною та робочою програмами. Відбір навчального матеріалу має важливе значення для формування комунікативної та професійної компетентності майбутніх фахівців. У немовному ВНЗ універсальною дидактичною одиницею професійно-орієнтованого навчання є автентичний текст, який слугує матеріалом для організації навчального спілкування [5, с. 20].

У Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «ХАІ» розробляють та впроваджують у навчальний процес дистанційні курси з більшості дисциплін. Розглянемо один дистанційний курс, розроблений з метою навчання студентів іншомовної комунікативної компетенції у позааудиторний час. Дистанційний курс «Англійська мова професійного спрямування», розроблений в рамках пілотного проекту «Дистанційне навчання для підготовки бакалаврів за напрямом «Менеджмент», передбачає 54 години самостійної роботи та націлений на досягнення студентами старших курсів рівня володіння мовою А2. Програма даного курсу розрахована на вивчення студентами широкого кола тем у галузі менеджменту.

Ще одним елементом дистанційного навчання, який націлений на засвоєння студентами термінології та покращення процесу формування активного фахового словника – є тлумачний дистанційний словник-тренажер, який містить не лише терміни, а й найбільш уживані аббревіатури, власні назви. Перевагою цього курсу є те, що сту-

денти можуть працювати з термінологією, представленою різними засобами. Ресурси платформи Moodle дозволяють розробити різні види вправ та тести, спрямовані на тренування вживання, написання, вимови термінів. Завдяки можливостям e-learning зазначений вид самостійної роботи можна проконтролювати й оцінити.

Тестування як засіб оптимізації навчального процесу.

Педагогічне тестування – це метод визначення рівня знань студента шляхом випробувань. Студенти мають перебувати у рівних умовах під час виконання тестових завдань. Тестування може бути як у цифровому вигляді (дистанційне навчання), так і у письмовому (денна форма навчання).

Інструментарій дистанційного навчання – це всі засоби та методи, які використовуються для реалізації тестування рівня володіння іноземною мовою. У цьому випадку засобами є: електронне листування, аудіозапис, комп'ютерні мережі, кабельне та супутникове телебачення, телефон чи телефакс тощо.

Головним методом у реалізації дистанційного тестування є педагогічні тести. Вони також діляться на три групи:

1. Тестування на вході до навчання;
 - Вхідні тести (претест готовності до навчання).
2. Тестування у процесі навчання;
 - Формуючі тести;
 - Діагностичні тести.
3. Тестування на виході з навчання;
 - Підсумкові тести (нормативно-орієнтовані та критеріально-орієнтовані тести досягнень).

Усі ці групи діляться на чотири підгрупи основних тестів: прослуховування, читання, граматики, використання мови.

Комп'ютерне тестування може проводитися в різних формах, які розрізняються за технологією об'єднання завдань у тестах. Частина з них поки не отримали спеціальної назви в літературі з тестової проблематики.

Комп'ютерне тестування

Комп'ютерна форма представлення варіантів бланкового тесту з фіксованим набором завдань	Автоматизована компоновка варіантів тесту фіксованої довжини з банку каліброваних завдань	Комп'ютерне адаптивне тестування с генерацією адаптивних тестів довжини, що варіює, з банку каліброваних завдань
---	---	--

Перша форма – найпростіша. Готовий тест, стандартизований або призначений для поточного контролю, вводиться у спеціальну оболонку, функції якої можуть відрізнятися за ступенем повноти.

Друга форма комп'ютерного тестування передбачає автоматизовану генерацію варіантів тесту, здійснену за допомогою інструментальних засобів.

Третя форма – комп'ютерне адаптивне тестування – базується на спеціальних адаптивних тестах.

Щоб вдосконалити якість контролю знань у дистанційному курсі, розроблено тестові завдання різних видів, які підвищують рівень засво-

єння знань студентів. Під час складання тестових завдань на базі платформи Moodle використано вісім видів тестів.

Перший вид тестової перевірки має назву «Перетягування в тексті» (див. рис. 1) та дозволяє організувати перевірку пропущеного слова або порядку відповідей. Студент має перетягнути словосполучення або слово до належного прямокутного бланку.

Другий вид перевірки має назву «Есе», дозволяє надавати відповіді обсягом до декількох абзаців, вимагає контролю викладача.

Третій вид завдання «Визначити пропущене слово» вимагає від студента правильно вибрати відповіді до тексту з випадаючого меню.

Четвертий вид завдання «Відповідність» означає, що відповідь на кожне питання має бути вибрана із заданого списку можливих варіантів відповідей.

П'ятий вид завдань має назву «Множинний вибір» дозволяє студенту вибрати одну або декілька правильних відповідей.

Шостий вид завдань «Все або нічого» передбачає, що декілька чи всі варіанти будуть правильними або жоден.

Сьомий вид завдань, який має назву «Коротка відповідь» означає, що відповідь на питання має бути у вигляді одного або декількох слів.

Восьмий вид завдань «Правильно-неправильно» є простою формою питання з можливим вибором двох варіантів. Відповідь може містити малюнок.

Висновки і пропозиції. Досліджено особливості дистанційного навчання як форми самостійної роботи студентів із англійської мови професійного спрямування. Описані способи тестування досить швидко і якісно дозволяють оцінити рівень засвоєння отриманої інформації, а також допомагають виявити питання, які потребують додаткового розгляду та повторного вивчення інформації. Цей вид роботи є цікавим та зручним як для студента, так і для викладача: студент може виконувати самостійну роботу у зручний для нього час, а викладач має можливість ефективно розподілити робоче навантаження та без великої затрати часу та зусиль перевірити активність та якість виконання навчальних завдань.

Система Moodle перекладена на десятки мов, у тому числі й на українську. Вона використовується у 175 країнах світу. Можливості платформи Moodle дозволяють зробити дистанційний курс інтерактивним, що сприяє розвитку творчих здібностей студентів, індивідуалізації та інтенсифікації навчання. Актуальність використання тестів в ході вивчення іноземних мов полягає в тому, що з одного боку такий різновид роботи є ефективним засобом набуття певних лексичних, граматичних знань, змінь та навичок з іноземних мов; розвиває пізнавальні можливості студентів, а саме: пам'ять, увагу, уяву, мислення, вдосконалює іншомовну здогадку та швидкість виконання завдань, зацікавлює вивчаючих. До того ж, різнорівневі тестові завдання створюють позитивну творчу психологічну атмосферу, розколюють лід байдужості, невпевненості, нерозуміння. Така підготовка має проводитися постійно, система-

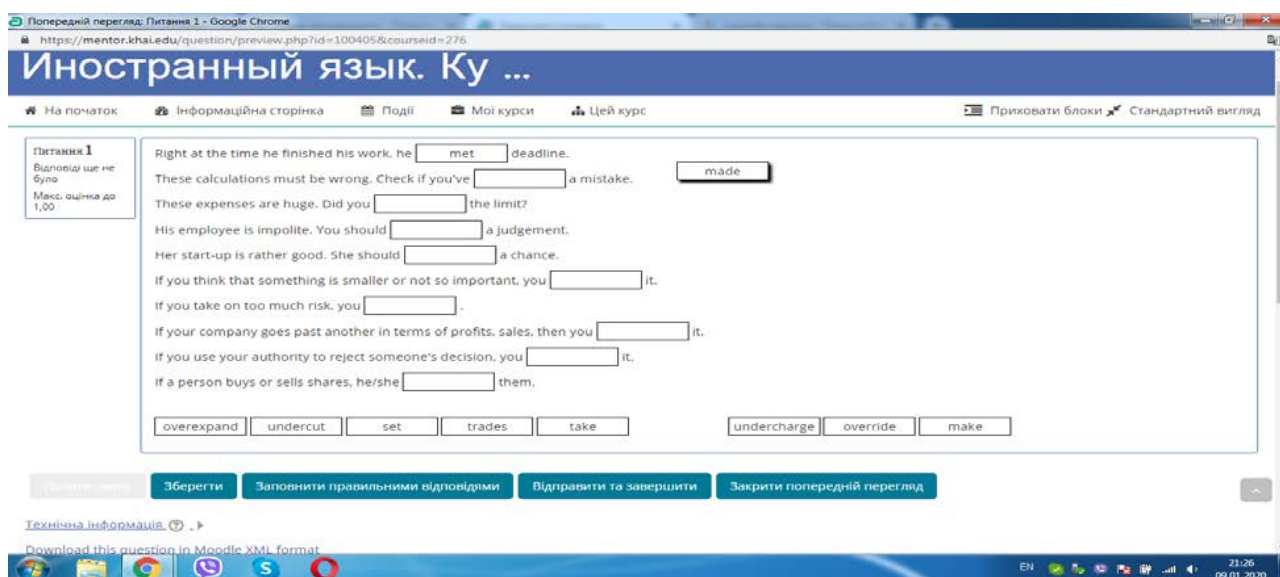

Рис. 1. Завдання виду «Перетягування в тексті»

тично і паралельно з іншими формами роботи. Якщо викладач вирішив використовувати тестові завдання для закріплення знань чи перевірки набутих вмінь та навичок, то він повинен

все чітко продумати, розробити, передбачити, визначити навчальні завдання, розрахувати, яку допомогу можна надати студентам, не пропонуючи готових рішень.

Список літератури:

1. АСТ-Тест – система тестирования. URL: http://www.ast-centre.ru/testirovanie/ast_test/ (дата звернення: 20.03.2020).
2. Васильева М.М. Условия формирования мотивации при изучении иностранного языка. *Психологические основы обучения неродному языку*. Москва : МПСИ, 2003. С. 306–330.
3. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б. Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.
4. Закон України «Про національну програму інформатизації». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 18.01.2020).
5. Коваль Т.І., Асоянц П.Г., Каменева Т.М., Майер Н.В., Синекон О.С., Стрілець В.В., Чуфарлічева А.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні іноземних мов для професійного спілкування : колективна монографія / Заг ред. Коваль Т.І. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2012. 280 с.
6. Кашлев С.С. Технология интерактивного обучения. Минск : Белорусский вересень, 2005. 176 с.
7. Кожухов К.Ю. Педагогическая модель применения дистанционных технологий в процессе формирования методической компетенции будущего учителя (на материале дисциплины «Теория и методика обучения иностранному языку») : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : [спец.] 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Курск, 2008. 19 с.
8. Ляховицкий М.В. Методика преподавания иностранных языков : [учеб. пособие для филол. факультетов вузов]. Москва : Высш. школа, 1981. 159 с.
9. Основні засади розвитку вищої освіти в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 років) : [за ред. В.Г. Кременя]. Київ, 2004. 147 с.
10. Положення про організацію освітнього процесу. Редакція № 2. Харків, 2016. 52 с.
11. Сайт дистанційного навчання Національного аерокосмічного університету «ХАІ». URL: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=276> (дата звернення: 18.01.2020).
12. Earl W. Stevick. *Teaching and Learning Languages*. London : Cambridge University Press, 1983. 215 p.

References:

1. AST-Test – sistema testirovaniya [AST-Test is a testing system]. URL: http://www.ast-centre.ru/testirovanie/ast_test/ (accessed: 20.03.2020).
2. Vasileva, M.M. (2003). Usloviya formirovaniya motivacii pri izuchenii inostrannogo yazyka [Conditions for motivation formation in the study of a foreign language]. *Psixologicheskie osnovy obucheniya nerodnomu yazyku*, 306–330.
3. Lishchynska, L.B. (2017). Dystantsiine navchannia yak suchasna osvitiia tekhnolohiia [Distance learning as a modern educational technology]. *Materialy mizhvuzivskoho vebinaru*, (1-102). Vinnytsia.
4. Zakon Ukrainy «Pro natsionalnu prohramu informatyzatsii» [Law of Ukraine “On the National Program of Informatization”]. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80> (accessed: 18.01.2020).
5. Koval, T.I., Asoiant, P.H., Kamenieva, T.M., et al. (2012). *Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii u navchanni inozemnykh mov dlia profesiinoho spilkuvannia* [Information and communication technologies in the teaching of foreign languages for professional communication]: *Kolektyvna monohrafiia*. Kyiv: KNLU.
6. Kashlev, S.S. (2005). *Texnologiya interaktivnogo obucheniya* [Interactive learning technology]. Minsk: Belorusskij veresen.
7. Kozhuxov, K.Y. (2008). *Pedagogicheskaya model primeneniya distancionnykh texnologij v processe formirovaniya metodicheskoy kompetencii budushhego uchitelya (na materiale discipliny «Teoriya i metodika obucheniya*

- inostrannym yazykam») [Pedagogical model of the use of distance technologies in the process of forming the methodological competence of the future teacher (on the material of the discipline “Theory and methodology of teaching foreign languages”). (Master's thesis). Kursk.
8. Lyaxoviczkij, M.V. (1981). Metodika prepodavaniya inostrannykh yazykov [Methods of teaching foreign languages]. Moskva: Vyssh. shkola.
 9. Kremen, V.H. (2004). Osnovni zasady rozvytku vyshchoi osvity v konteksti Bolonskoho protsesu (dokumenty i materialy 2003–2004 rokiv) [Basic principles of higher education development in the context of the Bologna process (documents and materials 2003–2004)]. Kyiv.
 10. (2016). Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu [Regulations on the organization of the educational process]. Kharkiv.
 11. Sajt distancziynogo navchannya Naczionalnogo aerokosmichnogo universitetu «XAI» [Distance learning site of National Aerospace University “KhAI”]. Retrieved from: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=276> (accessed: 18.01.2020).
 12. Stevick, E. (1983). Teaching and Learning Languages. London: Cambridge University Press.